

5. tanegység

Mért üres a postaláda mostanába?

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Varró Dániel: *Mért üres a postaláda mostanába?* (részlet)

Miklya Luzsányi Mónika: *Laci papa és Kisbalázs*

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

Szöveggyűjtemény

Internet, projektor, hangfal

Levélpapír, boríték

Füzet, íróeszköz vagy telefon

3x45 perces szövegfeldolgozó és szövegalkotó óra (magyar, kreatív írás)

Az utóbbi néhány évtizedben teljesen megváltoztak a kommunikációs formák. A gyerekek számára szinte ismeretlen fogalom a papíralapú levélírás vagy a táviratfeladás. Ebben a tanegységben előbb ezekkel a kommunikációs formákkal fogunk találkozni, a szövegalkotási folyamatokban pedig ki is próbálhatják ezeket.

Majd a mai formákkal összehasonlítva észleljük a különbséget, és alkalmazzuk a szövegalkotás folyamatában.

Áttekintő vázlat

5.1 Levél, távirat és társai	45 perc
5.1a Postaláda	15 perc
5.1b Levélírás	30 perc
5.2 Miért üres a postaláda	45 perc
5.2a Miért üres a postaláda mostanába	20 perc
5.2b Nektek mit hoz Emil bácsi?	25 perc
5.3 Laci papa és Kisbalázs	45 perc
5.3a Arany Lacinak	10 perc
5.3b Laci papa és Kisbalázs	15 perc
5.3c Jeride és Denemoccanj története	20 perc
Összesen:	3x45 perc

Fontos kapcsolódási pont Petőfi Sándor: *Arany Lacinak* című verse, ezért nem mindegy, hogy az osztályunk emlékszik-e rá, illetve milyen szinten dolgozták fel a verset 2. osztályban. Érdemes visszakeresni vagy utánakérdezni.

Motiváló lehet a gyerekek számára, ha az e-mail levelet a telefonjukba írhatják, esetleg használhatják azt az ürge-információk lekéréséhez is. Mindezt a csoport érettségétől és a nevelési szituációtól tehetjük függővé.

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

5.1 Levél, távirat és társai

45
perc

5.1a Postaláda

A gyerekek párosítsák össze a régi és a mai kommunikációs eszközöket a *Postaláda* című tankocka segítségével (elérhető Reftantáron)!

15
perc

Vedd figyelembe!

Elképzeltető, hogy a gyerekek jó néhány kommunikációs formát nem ismernek (például távirat, képeslap). Ebben az esetben együtt oldjuk meg a feladatot, és beszéljünk a gyerekekkel arról, hogy mi is volt a távirat, a képeslap, a levél; mikor, kiknek és milyen helyzetben írtuk ezeket!

A 4. osztályos állami tankönyvben szerepel Takács Zsuzsa: *Rejtjeles tábori lap* című verse. Utalhatunk rá, illetve elolvashatjuk újra (I. kötet, 15. oldal).

5.1b Levélírás

Beszéljünk a gyerekekkel arról, hogy:

Írtak-e már valaha, valakinek kézzel üzenetet?

- Mikor, kinek?
- Miért kézzel írták?
(Biztosan írtak már, ha máskor nem, tanórán a padtársuknak.)

- Írtak-e már kézzel levelet?
- Ha írnának, kinek, mikor és miért?
- Miben más egy kézzel írott levél, mint egy e-mail levél vagy egy SMS-üzenet?

Ezek után beszéljük meg a gyerekekkel a levélírás formai követelményeit, majd adjuk ki az alábbi feladatot!

Képzeltétek el, hogy megérkeztek egy táborba, ahol nincs térerő és wifi sincs! A tábor első napján azonban valami olyasmi történt, ami rettenetesen izgalmas, és mindenképpen meg szeretnétek osztani a barátotokkal vagy valakivel a családból. (Ötletelhetünk közösen is egy kicsit, hogy mi lehet ez az izgalmas dolog.)

Nincs más megoldás, levelet kell írnod kézzel a barátodnak/családtagodnak!

Osszunk ki a gyerekeknek borítékokat, és címezzük meg közösen, majd írjanak egy rövid levelet a barátjuknak vagy családtagjuknak (a formai és tartalmi követelményeket betartva)!

Néhány vállalkozó felolvashatja a levelét.

Majd beszéljünk róla, hogy miben különbözik egy kézzel írott levél egy elektronikus levéltől!

30
perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek ismerjék meg és alkalmazzák a levélírás eredeti módját, formai és tartalmi követelményeit.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Interaktív multimédiás feladat
Beszélgetés
Levélírás

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHEZ A FELADATHOZ?

Levélpapír, boríték, írőeszköz

JEGYZETEIM

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A levélüzenet szerepének és változásának megértése, üzenetváltás megfogalmazása e-mail stílusban.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Vers olvasása és értelmezése, a postáskarakter jellemzése
E-mail üzenetváltás írása valós vagy képzelt személlyel

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

esetleg telefon

5.2 Miért üres a postaláda

5.2a Miért üres a postaláda mostanába

Tegyük fel a gyerekeknek a címben szereplő kérdést! Ha van is benne némi túlzás, mert azért reklámújsággal tele van néha a postaláda, és a számlalevelek is postai úton érkeznek, az biztos, hogy személyes levelet alig-alig kapunk.

- Hol érkeznek ma a személyes levelek?
- A gyerekek szoktak-e e-mail levelet, üzenetet kapni?
- Milyen e-mailek érkeznek a postafiókjukba?
- Kiktől szoktak e-mailt kapni?
- Kapnak-e kéretlen üzeneteket, spameket? Tudják-e, mit kell tenni a kéretlen üzenetekkel?

Ezek után olvassuk fel a gyerekeknek **Varró Dániel: Mért üres a postaláda mostanába?** című versrészletét! Majd beszéljük meg, hogy mi történt a postás bácsival! Mi mindene változott meg? Mi a legfontosabb változás az életében?

Keressetek vicces sorokat, megfogalmazásokat. Mit jelentenek a következők?

- „Bélyeg helyett kukac van”
- „Létezésem virtuális”
- „Hanem hívnak Emilnek”

Vedd figyelembe!

A spamekről és egyéb internetes veszélyekről a Reftantáron olvashatunk bővebben.

5.2b Nektek mit hoz Emil bácsi?

Képzeljétek el, hogy ma egy fontos levelet kézbesít nektek Emil bácsi! Mi lehet a levélüzenet, és ti hogyan válaszoltok rá? Fogalmazzatok meg egy képzeletbeli e-mail levélváltást valakivel egy számotokra fontos dologról! (A levélküldő lehet valós vagy képzelt, sőt mesebeli személy is. Teljesen el lehet rugaszkodni a valóságtól, a lényeg, hogy az üzenetváltás adekvát tartalmú és e-mailstílusú legyen.)

A levélüzenetek megfogalmazásakor most is ügyeljenek a gyerekek a formai és tartalmi követelményekre! Hiába lazább stílusú az e-mail, itt is fontos a megszólítás, a címzett számára érthető fogalmazás, a tiszteletadás, a búcsúzás, név (aláírás helyett). Mivel az üzenet küldője nevében is fogalmazniuk kell, ezért szokatlan lehet a nézőpontváltás. De épp egy ilyen üzenetváltó helyzet segíthet ebben.

A vállalkozó kedvű gyerekek az e-mailváltásaikat felolvashatják.

JEGYZETEIM

Vedd figyelembe!

Az e-mailek csúnya szavakat, szitkozódást nem tartalmazhatnak! Most lehetőségünk van arra, hogy egy kicsit beszéljünk az internetes kommunikáció illetenéről is, ami még nem kiforrott, de néhány alapvetés már kialakult. Például e-mail levelezésben is használjuk a magázó formát és a levelek klasszikus tagolását. A levelek hangneme azonban lehet sokkal közvetlenebb, lazább, mint a klasszikus levélformánál. Persze a döntő itt is a levélíró és a címzett kapcsolata, hiszen egyáltalán nem mindegy, hogy ki kinek írja a levelet.

Az e-maileket ma már a telefonjukba is írhatják a gyerekek, ha van nekik.

Ügyeljünk arra is, hogy az internethasználat terén valószínűleg elég nagy különbség van az osztályban a gyerekek között! Van, aki naponta kap és küld e-mail leveleket, és van, aki hozzá sem fér az internethez, és még életében nem küldött e-mailet. Éppen ezért érdemes kivetítve is bemutatni egy semleges tartalmú e-mail levélváltást, és így szemléltetni az e-mail formai sajátosságait.

5.3 Laci papa és Kisbalázs

5.3a Arany Lacinak

A gyerekek már ismerik Petőfi Sándor: *Arany Lacinak* című költeményét, hiszen az 2. osztályos tananyag (állami olvasókönyv, I/71-73. o.). Érdemes megnézni egy animációs filmfeldolgozást, ami a motiváció és ismétlés szerepét egyaránt betölti (elérhető a Reftantáron).

10
perc

Vedd figyelembe!

Az animációs film több mint fele szöveg nélküli képsor egy kisgyerek játékaról. Ám csöppet sem fölösleges, mert arányaival is jól bemutatja, milyen távoli az a példamese, amiről a klasszikus gyerekvész szól.

5.3b Laci papa és Kisbalázs

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy a filmen látott szituáció, illetve a versben olvasott történet elképzelhető-e manapság!

- Szoktak-e a mai nagypapák hintaszékben ülve pipázgatni?
- És a gyerekek szoktak-e pillangót kergetni?
- Előfordul-e olyan, hogy valaki kimegy a pusztára ürgét önteni?

Képzeld el, hogy Arany Laci már megöregedett, Laci papa lett, és az unokájának, Kisbalásznak szeretné ma elmondani az ürgés sztorit! Szerintetek hogyan zajlana ez a beszélgetés? (Képzletjátékról van szó, tehát senkit ne zavarjon, hogy Arany László már több mint 170 éves lenne, ha élne.)

15
perc

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek érzékeljék a különbséget Petőfi kora, beszédmódja és a mai beszédmód és gondolkodás között.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Animációs film megtekintése
Beszélgetés, fantáziajáték
Szöveg olvasása és értelmezése
Kreatív írás: mese vagy vers képzeletbeli szereplőkkel

Ezek után olvassuk el **Miklya Luzsányi Mónika: *Laci papa és Kisbalázs*** című történetét, majd beszéljük meg, hogy miben más ez a történet, mint a Petőfié! (Leszámítva persze a próza és vers közötti formai különbséget.)

- Mit tudunk meg az ürgékről?
- Hogy került ez a sok információ Kisbalázs fejébe?
- Ürgék helyett kik lettek ott (a fejében) a történet főszereplői?
- Vajon miért?
- Megtaláljuk-e a nevüket az eredeti versben?
- Hova, milyen világba képzelte el Kisbalázs Jeridét és Denemoccanjt?

Vedd figyelembe!

Miklya Luzsányi Mónika művében Kisbalázs neve József Attila *Altatójának* főszereplőjére utal. A gyerekek valószínűleg ismerik ezt a verset is, hiszen 3. osztályban már találkozhattak vele (állami olvasókönyv, II/102-103. o.). Ha nem jut eszükbe, az sem baj, mert a párhuzam nem hangsúlyos a műben.

5.3c *Jeride és Denemoccanj története*

A gyerekek írjanak egy rövid mesét vagy verset Jeride és Denemoccanj kalandjairól!

Ha a verset választják, az alapforma lehet felező 8-as (4/4), mindkét feldolgozott versnek ez az alapformája:

Postás bácsi, mondja, drága,
Hol csatangol mostanába?

Volt egy ember, nagybajúszos.
Mit csinált? elment a kúthoz.

A versek azonban lazítják, rövidebb sorokkal vegyítik és variálják az alapformát, így a szabálytartás nem „kötelező”, sőt, ettől lesz természetesebb, élőbeszédesebb a forma.

20
perc